

Marie Mikušová

Podnikání v praxi

Praktický průvodce pro podnikatele

BONUS
CD ZDARMA

- ✓ **Multimediální zpracování textového obsahu**
- ✓ **Zákony ČR onLine**
vybrané aktuální zákony
- ✓ **Smlouvy ČR onLine**
vybrané vzory smluv
- ✓ **Vzory formulářů**
všechny tiskopisy uvedené v knize i v elektronické podobě

Arnet
onLine

Marie Mikušová, 2004

Podnikání v praxi

Praktický průvodce pro podnikatele

Vážení čtenáři, studenti, budoucí podnikatelé,

tato publikace je určena pro ty, kteří se rozhodují, zdali začít podnikat. I když řada z nás mluví o tom, že by rádi byli nezávislí, není moc těch, kteří tak učiní. A ti, kteří se skutečně rozhodnou k většinou tak nejistému kroku, měli by být připraveni na skutečnost, že „pouze“ znalost řemesla nebo oblasti, kam nasměrují svoji aktivitu, nestačí. Ještě předtím, než vystaví svoji první fakturu, budou narážet na řadu paragrafů, se kterými je třeba se vypořádat.

Za tímto účelem byly vytvořeny texty, které držíte právě v ruce. Ujasněme si jedno již na začátku. Text není zpracováním návodu „Jak se stát úspěšným podnikatelem“ - pokud je ovšem možno takovou knihu vůbec napsat.

Cílem těchto textů je poskytnout základní znalosti o tom, jak založit podnik a jaké povinnosti má podnikatel k okolním institucím.

Snažila jsem se ukázat na základní otázky, které budoucí podnikatel bude muset znát: počínaje vztahem k živnostenskému úřadu, přes povinnosti ke zdravotní pojišťovně a okresní správě sociálního zabezpečení k finančnímu úřadu.

Při zakládání podniku jsem se zaměřila na dvě formy podnikání, které jsou charakteristické pro malé podniky: živnostník a společnost s ručením omezeným. V přílohouvé části jsou tématicky seřazeny tiskopisy a dokumenty, s nimiž se určitě setkáte, rozhodnete-li se pro podnikatelskou dráhu.

Až se budete probírat vlastním tempem látkou těchto textů, zjistíte, že každá část začíná slovy „Co se dozvíte?“ a „Co budete umět?“ - což bude, jak doufám, Vaším ziskem na konci textů.

Znám historku o paní učitelce, která vypráví třídě příběh o Davidu a Goliáši a ptá se: „Jaké poučení si z tohoto příběhu vezmeme?“ „Prosím, paní učitelko - jak je důležité umět rychle utéci.“ Toto pravděpodobně nebyl učební výstup, který učitelka požadovala, a doufám, že nevyvodíte z našich textů podobné závěry.

V učebním materiálu budete nacházet výraz „A co Vy?“ případně „K zamýšlení“. Znamená to, že máte něco udělat sami. Vyhledejte patřičnou informaci nebo si poznačte své vlastní zkušenosti v daných podmínkách, zamyslete se nad problémem apod. Jde o záměr zvednout Vám oči z textu a uvědomit si skutečný svět, ve kterém žijete a pracujete.

Na konci každé z částí najdete „Ohlédnutí“, které Vám shrnutím podstatných myšlenek pomůže uvědomit si, kolik informací už znáte. A jestli je skutečně znáte, si můžete vyzkoušet. Pod provokujícím nadpisem „Pamatujete si?“ jsou na konci každé části položeny otázky. Odpověďmi si můžete zjistit, jak jste předávané informace sami zpracovali.

Žádoucím výsledkem těchto textů je pootevřít dveře do tak rozmanitého a členitého světa podnikání, jako jednoho z kroků k Vaší profesionalitě. Následující publikace budou zaměřené na další oblasti existence podnikatele. Jsem přesvědčena, že budou přínosné i z hlediska Vašich každodenních úkolů.

Dáme se do práce!

OBSAH

Chcete začít podnikat?.....	8
1. Vymezení malých a středních podniků.....	11
2. Úloha a význam malých a středních podniků.....	13
3. Specifické rysy malých a středních podniků.....	16
4. Příčiny neúspěchů malých a středních podniků.....	20
5. Rodinný podnik.....	23
6. Kdo by si měl založit svůj vlastní podnik?.....	25
Živnostník, osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)	36
1. Živnostenský úřad.....	38
1. 1. Živnostenské podnikání.....	38
1. 1. 1. Získání živnostenského oprávnění.....	41
1. 1. 2. Podmínky provozování živnosti.....	41
1. 1. 3. Kdy můžeme začít provozovat živnost.....	42
1. 1. 4. Náležitosti ohlášení živnosti.....	43
1. 1. 5. Vydání živnostenského listu.....	45
1. 1. 6. Změny údajů uvedených v ohlášení.....	46
1. 2. Odpovědný zástupce.....	46
1. 3. Provozovna.....	47
1. 4. Užitečné informace.....	49
2. Zdravotní pojištění.....	52
2. 1. Povinnosti osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ).....	52
2. 2. Z čeho počítáme výši záloh na zdravotní pojištění.....	53
2. 3. Platba pojistného.....	55
2. 3. 1. Platba záloh v roce zahájení samostatné výdělečné činnosti.....	55
2. 3. 2. Platba záloh v dalších letech samostatné výdělečné činnosti.....	55
2. 3. 3. Den platby.....	56
2. 4. Naše nejčastější chyby.....	56
3. Sociální zabezpečení, důchodové a nemocenské pojištění.....	57
3. 1. Povinnosti OSVČ v sociálním zabezpečení.....	57
3. 2. Důchodové pojištění.....	59
3. 3. Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.....	61
3. 4. Nemocenské pojištění OSVČ.....	61
3. 5. Co nám hrozí.....	63
4. Finanční úřad.....	64
5. Založení živnosti fyzické osoby.....	65
6. Po skončení zdaňovacího období.....	67

7. Přerušeni a ukončení podnikatelské činnosti fyzické osoby	69
7. 1. Zánik živnostenského oprávnění.....	69
7. 2. Provozování živnosti lze přerušit	70
7. 3. Pokračování v živnosti při úmrtí podnikatele	70
8. Co, kdy a kolik živnostníků platí?	74
Společnost s ručením omezeným	81
1. Základní pojmy.....	82
2. Společníci	94
2. 1. Povinnosti společníků	94
2. 2. Práva společníků	95
2. 3. Ručení společníků	95
2. 4. Obchodní podíl	95
2. 5. Druhy příjmů společníků	97
3. Orgány společnosti.....	99
3. 1. Valná hromada	99
3. 2. Jednatel	102
4. Založení společnosti s ručením omezeným.....	104
4. 1. Založení společnosti s ručením omezeným - postup.....	104
4. 2. Založení společnosti Království české, s. r. o	107
5. Ukončení účasti společníka ve společnosti s r. o.....	113
5. 1. Ukončení účasti společníka ve společnosti s r. o.	113
5. 2. Ukončení účasti společníka ve společnosti Království české, s. r. o.	118
Nejčastější formy podnikání a jejich srovnání z hlediska právního, účetního a daňového.....	123
1. Právní hledisko.....	124
2. Účetní a daňové hledisko.....	129
3. Daňové zatížení účastníků jednotlivých forem podnikání.....	131
Přílohy	137

Chcete začít podnikat?

CO SE DOZVÍTE?

Podstata a vývoj podnikání, kdo je podnikatel. Vymezení malých a středních podniků, faktory určující jejich zařazení, důvody začlenění podniků.

Úloha a význam malých a středních podniků, specifické rysy, výhody a nevýhody. Příčiny neúspěchů ohrožujících existenci podniku - všeobecné, specifické. Rodinný podnik, propojení rodiny a podnikání.

Vlastnosti podnikatele. Co zvážit před rozhodnutím podnikat. Podnik v Evropské unii.

CO BUDETE UMĚT?

- Vyhodnotit podmínky podnikatelského prostředí.
- Identifikovat nebezpečí hrozící především na počátku podnikání.
- Odpovědět na otázky, které je nutno zvážit před rozhodnutím podnikat.
- Zhodnotit přednosti zapojení rodiny do podnikání.

JAK BUDEME POSTUPOVAT?

Mojí snahou bude pomoci uvědomit si postavení malého podniku v naší ekonomice. Budu sice trochu teoretizovat, ale uvidíte, že i tyto informace budou užitečné.

Považuji za účelné postupovat od širšího rámce podnikání k vlastní osobě podnikatele.

Nejdříve si řekneme, co jsou malé a střední podniky, jakou mají úlohu v naší ekonomice. Tyto podniky mají specifické rysy, kterými se značně odlišují od podniků velkých. Po jejich identifikaci se zastavíme u faktorů, které mohou zapříčinit neúspěch podnikání malých a středních podniků. Před tím, než se budeme věnovat samotnému podnikateli, zhodnotíme rodinný podnik.

Podnikatelem se může stát kdokoli bez ohledu na věk, vzdělání či pohlaví. Musí však počítat s tím, že jej čeká tvrdá práce. Osobě podnikatele budeme věnovat závěr této části publikace.

V této části publikace snad více než v kterékoli následující (neboť v následujících se budeme opírat většinou o zákonné předpisy) bude po Vás vyžadován osobní přístup s vysokou sebereflexí. Bude třeba, abyste se sami zastavili a položili si otázku: Chci skutečně podnikat? Mám požadované znalosti a vlastnosti? Vím, čeho se vyvarovat?

Pozor, nechci vás zrazovat od tohoto kroku!! Vím, že nezkušenost často nahradí zápal, nadšení pro věc, které dovede přes četné překážky podnik k úspěchu. A jestli Vám jen trochu pomohu přes tyto překážky, účel materiálů, které právě máte v ruce, bude splněn.

Vaše nadšení a přesvědčení může ovlivnit i následující historika. Ukáže začátky velmi úspěšné společnosti:

V roce 1939 Ruth Handlerová pracovala jako stenografka u společnosti Paramount Pictures. Její manžel Elliot byl zaměstnán u výrobce osvětlovacích těles a přitom studoval průmyslový design. Jednoho dne přišel domů a vyprávěl jí o nové umělé hmotě zvané lucite, která má úplně zázračné vlastnosti. Navrhla jsem, říká Ruth, abychom si koupili zařízení, se kterým bychom mohli z této hmoty vyrábět různé předměty.

Pořídili si tedy na úvěr vrtačku, brusku, pásovou pilu a leštičku a začali v garáži dělat ruční zrcátka a zářáčky na knihy. Někjaký soused si však stěžoval na nesnesitelný hluk a tak je domácí z garáže velice brzy vyhodil.

Jejich kamarád Harold Matson, kterému říkali Matt, zatím podle Elliotových návrhů vyráběl ve své garáži rámy na obrazy. Ruth a Elliot se k němu se svým vybavením přestěhovali a dohodli se, že společně založí podnik, kterému dají název Mattel. Časem začali kromě rámu dělat také nábytek do domečků pro panenku a později i hračky.

V roce 1959 Ruth vymyslela Barbie, jednu z nejúspěšnějších hraček všech dob. Pojmenovala ji po své dceři Barbaře. Dnes byste napočítali ve Spojených státech více panenek Barbie než samotných obyvatel. Za dobu svého života vystřídala nespočetně podob. Byla letuškou, královnou diskoték, sportovkyní i princeznou. Stala se černošskou i hispánkou. Nejnovější je stylizace do agentky: u příležitosti premiéry bondovky Dnes neumírej společně se svým partnerem Kenem vytvořila dvojici James Bond Ken a Bond Girl Barbie. V jejím šatníku nechybí modely od Christiana Diora, Gianniho Versaceho, Alexandra McQueeny, Ralphy Lauren. Její image pro rok 2003 si vzal do práce Giorgio Armani, další z předních módních tvůrců.

Něco jí však chybělo - babička a dědeček. Pochopitelně, že nějaké prarodiče také dostala. Párek prarodičů je štíhlý a na svůj věk vyhlíží čiperně. Figurky se prodávají jen v páru. Na pultech obchodů se v USA objevily spolu s novou dětskou lékařkou Barbie, která dohlédne na porod druhého potomka své přítelkyně Midge.

A co Vy?

Kdy začínáme mluvit o podnikání a podnikatelích? Bylo to s nástupem Tomáše Bati, Henryho Fordy nebo už při založení manufaktur? A co starověký Egypt? Našli bychom již tady podnikatele?

Slovo „entrepreneur“ (podnikatel) pochází z francouzštiny, kde v doslovném překladu znamená „prostředkovatel“, „prostředník“.

Vzpomínáte si, jak jsme se na základní škole učili o cestovatelích - objevitelích? V této souvislosti Vám určitě utkvělo v paměti jméno Marco Polo. Teď si tohoto benátského cestovatele ze třináctého století můžete dát i do jiných souvislostí. Může nám sloužit jako příklad raného prostředníka - podnikatele. Jak tehdy bývalo zvykem, uzavřel smlouvu se zámožnou osobou (předchůdcem dnešního kapitalisty) o prodeji jejího zboží. Obvyklá smlouva zahrnovala úvěr poskytovaný obchodníku - cestovateli. Dávný kapitalista byl pasivním nositelem

rizika, zatímco obchodník - cestovatel přejímal aktivní nebezpečí. Když cesta skončila zdárně, kapitalista si vzal většinu (až 3/4) zisku.

I když se to nezdá pravděpodobné, typickým podnikatelem středověku byl klerik - osoba odpovídající za výstavbu velkých architektonických komplexů, jakými byly opatství či katedrály. Nenesl z projektů žádná rizika. Pouze je řídil za použití prostředků, které mu byly dány k dispozici.

Co nás může ještě více překvapit, je, že názvem entrepreneur byl označován i účastník válečných akcí. Ale když si uvědomíme zisk v případě vítězství nebo naopak ztrátu v případě porážky, spojení války a podnikání je i v dnešní době zřejmé.

A co riziko?

Propojení rizika s podnikáním se vyvíjelo v 17. století v souvislosti s tím, jak se podnikatelem začínala rozumět osoba, která vstupovala do smluvního vztahu s vládou, aby pro ni zajišťovala služby nebo dodávky určitého zboží. Protože smluvní ceny byly pevné, šly veškeré výsledky - zisk nebo ztráta na vrub podnikatele.

Tak kdo je to tedy podnikatel??

Významný ekonom a publicista 18. století Richard Cantillon vyvinul jednu z raných koncepcí pojmu podnikatel a bývá považován za jeho autora. Základem jeho myšlenky je, že pohlížel na podnikatele jako na osobu nesoucí risk, a tatu osobu odlišoval od osoby poskytující kapitál.

Význam pro naše rozhodnutí podnikat bude mít skutečnost, koho považují za podnikatele naše právní normy. Obchodní zákoník rozumí podnikatelem osobu, která podniká na základě živnostenského nebo jiného oprávnění, osobu zapsanou v obchodním rejstříku a osobu, která je zapsaná ve zvláštní evidenci a podniká v zemědělské výrobě.

Na podnikatele pamatuje i Murphy:

- *V podnikání vítězí ten, kdo udělá chybu jako poslední*
- *Člověk v podnikání je natolik zaměstnaný urgentními věcmi, že vůbec nemá čas na věci důležité*
- *Jestli svůj omyl nazvete zkušeností, bude to znít mnohem lépe*
- *Pro ty, co přijdou pozdě, obvyklejné zůstanou jen lístky ke stání*
- *Argumenty, proč si s věcí nezačínat, jsou vždy silnější než ty, podle kterých je třeba si s věcí začít*

Teď, když jste absolvovali krátkou historickou exkurzi, podívejme se na podniky současné.

1. Vymezení malých a středních podniků

Po prostudování kapitoly budete znát:

- faktory určující zařazení podniku mezi malé a střední
- hlediska pro zařazení podniku mezi malé a střední

Podnik má jednoho zaměstnance, kancelář a roční obrat třicet milionů. Je podnikem malým nebo velkým? A co podnik se stopadesáti zaměstnanci, pěti výrobními halami a stejným ročním obratem?

Jak malý je malý podnik? O kolik větší je podnik střední? Co se do velikosti podniku započítává? A proč vůbec mluvíme o podnicích malých, středních nebo velkých?

Trochu moc otázek na počátek. Ale odpověď není složitá.

A co Vy?

Co má vliv na to, že mluvíme o drobném podnikateli, malém či středním podniku, případně o podniku velkém?

Pokud v garáži spravuji boty, mohu předpokládat, že nepatřím mezi velké či střední podnikatele, ať už příbuzným tvrdím cokoli. Co se však stane, když opravy rozšířím o výrobu bot (nebo čehokoli jiného) a zaměstnám deset, dvacet nebo třicet lidí?

Co nám ovlivňuje „zaškatulkování“ podniku?

- majetek Vás zřejmě napadl jako první
- počet zaměstnanců a
- obrat

Přestože už víme, co způsobí, že podnik je zařazen do nějaké kategorie, nemůžeme si bohužel být jisti, že o jednom a tomtéž podniku budeme stále mluvit např. jako o malém či středním, i když se žádné údaje o něm nezmění.

Proč?

A co Vy?

Kdo a proč může chtít informaci, zdali jste podnikem drobným, malým, středním či velkým?

Hledisek pro vymezení malého (případně drobného) a středního podniku je mnoho a jsou značně nejednotná.

Nejobvyklejším a nejjednodušším je posuzování firem podle počtu zaměstnanců.

Někteří mluví o nulové firmě (firma bez zaměstnanců), malé firmě (maximálně 25 zaměstnanců) a firmě střední (maximálně 500 zaměstnanců).

Orgány sociálního zabezpečení (jak se dozvíme v následujících publikacích) používají výraz „malá organizace“ (do 25 zaměstnanců včetně) a „organizace“ (více než 25 zaměstnanců).

Ve formulářích pro účely statistiky najdeme zařazení mezi malé podniky (do 20 zaměstnanců), střední (do 100 zaměstnanců) a velké (nad 100 zaměstnanců).

Asociace malých a středních podniků a živnostníků při Svazu průmyslu a dopravy ČR přidává k počtu zaměstnanců další hledisko: právnické i fyzické osoby zaměstnávající maximálně 10 zaměstnanců nazývá mikrofirmou. Podnikatelské subjekty zapsané v obchodním rejstříku, které mají méně než 50 zaměstnanců, považuje za malé firmy. Střední firmy jsou podnikatelské subjekty zapsané v obchodním rejstříku, které mají méně jak 250 zaměstnanců a roční obrat nižší než 40 milionů eur.

Podle Evropské investiční banky malý a střední podnik zaměstnává maximálně 500 zaměstnanců, disponuje majetkem do 75 milionů eur, nachází se ve vlastnictví jiné firmy maximálně do jedné třetiny jeho základního kapitálu.

Důležité je doporučení Komise evropských společenství č. 96/280/EC z 3. 4. 1996, podle kterého malé firmy zaměstnávají maximálně 50 zaměstnanců (mikrofirmy 10 zaměstnanců), mají roční obrat do 5 milionů eur nebo aktiva do 2 milionů eur. Střední firmy zaměstnávají maximálně 250 zaměstnanců, mají roční obrat do 20 milionů eur nebo aktiva do 10 milionů eur.

K 1. lednu 2003 nabyl účinnost zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Rozdělení podniků podle tohoto zákona bude důležité při podávání žádostí o zařazení do určitého programu na podporu podnikání. Podnikatel - žadatel musí být maximálně v kategorii středního podniku.

Kategorizace podle tohoto zákona bere v úvahu ještě další hledisko, a to nezávislost:

- drobný podnikatel - poprvé se objevuje oficiálně tento výraz, zaměstnává méně než 10 zaměstnanců, jeho aktiva nepřesahují 180 milionů Kč nebo čistý obrat za poslední uzavřené účetní období nepřesahuje 250 milionů Kč a je nezávislý
- malý podnikatel - zaměstnává méně než 50 zaměstnanců, jeho aktiva nepřesahují 180 milionů Kč nebo čistý obrat za poslední uzavřené účetní období nepřesahuje 250 milionů Kč a je nezávislý
- střední podnikatel - zaměstnává méně než 250 zaměstnanců, jeho aktiva nepřesahují 980 milionů Kč nebo čistý obrat za poslední uzavřené účetní období nepřesahuje 1 450 milionů Kč a je nezávislý

Jaký podnikatel je nezávislý?

Drobný, malý nebo střední podnikatel je nezávislý, jestliže má minimálně 75% podíl na svém základním kapitálu a na hlasovacích právech.

CO UŽ VÍME

Absolvovali jste trochu čísel a víte, že zařazení podniku do některé z kategorií není pro různé orgány a různé účely neměnné.

Z praktického hlediska se podnikatele budou dotýkat požadavky okresní správy sociálního zabezpečení, která rozlišuje malou organizaci s maximálně dvacetičtyřmi zaměstnanci a velkou organizaci s dvacetipěti zaměstnanci a více.

Jestliže se podnikatel hodlá ucházet o podporu v programu podpory podnikání, bude posuzován podle zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Zde musí splňovat zařazení mezi podnikatele drobné, malé nebo střední. Při posuzování se bere v úvahu nejen počet zaměstnanců, ale také majetek nebo obrat a nezávislost podnikatele.

PAMATUJETE SI?

1. Která kritéria ovlivňují zařazení podniku mezi drobné, malé, střední a velké?
2. Na která hlediska rozdělení podniků, podle Vás nejdůležitější, si vzpomenete?

Nyní se zamyslíme nad tím, proč jsou malé a střední podniky důležité pro národní hospodářství.

2. Úloha a význam malých a středních podniků

Po prostudování kapitoly budete znát:

- úlohu a význam malých a středních podniků

Jsou malé či střední podniky důležité pro celé hospodářství? Říká se, že ano. Je to však pravda? Vždyť jsou malé a proti kolosům nemají šanci!?

A co Vy?

Proč jsou nebo nejsou pro ekonomiku důležité malé a střední podniky? Jaké nejdůležitější funkce byste jim přisoudili?

Mohla by Vás napadnout celá řada argumentů, proč mají tyto podniky své nezastupitelné místo.